

מסורת הש"ס

(א) וְנִלְכַּח לֵה: וְשִׁנְיָ, (ב) כְּמוֹת דָּף ח' (ג) וְשִׁנְיָ ע"ש" (ד) שִׁנְיָ לְמִדּוֹר הַקִּדְשִׁים

הגהות הב"ה

(א) גמ' ולי לבורכמא: (ב) שם דמהימן ובי תימא הכי גמי מיתקני רבנן מילתא: (ג) שם דמשה עמו במדיה א"ר יהודה ל"ל ותימא אחת נמחק: (ד) שם ורלבא ויודישא: (ה) רשב"ש ד"ה דלי לא תימא ובי מלחא שהמחזיק בו אובל: (ו) תוס' ד"ה קני ובי שלא יוכל זה לחפור תלל:

מוסף רש"י

במישלם עניא אילין כו'. דלא ממוח כהנאה אלא כלוקא הימנו פירות השנים האלו צמעות הלל (ב"ב) ש"ש ארצות לחזקה. (ט) ש"ש ארצות לחזקה. ש"ש ארצות על א"י משותפות חלוקות זו מזו לענין חזקה כאלו הן ארצות נכריות ואם היה צו והחזיק אחד בקרקע שם לו במתנה חזקה חזקה עד שיהא עמו במדינה. או שיהא בגליל או שיהא ביהודה ואפילו הן בשמי עיריות (טז) אפילו יהודה וגליל גמי. הוה ליה למחויי הכי דיהי ומדלא מחי מיהו חזקה (טז) אי קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה. וטון אס הוה בעיר אחת ומתה עיר פניו כפי שיש עיר אחת (טז) אפילו יהודה ויהודה. בשמי עיריות גמי לא מיהו חזקה. דלא הוה ליה למחויי שלא בפניו (טז) לעולם כו' הויא מחאה. דחנך חנא אית ליה דמי דמחי בלאפיו מנל לחזקה וכל הדבר לאוז המחזיק והוה ליה לאחזקתי בשטריה (טז) ומשנתנו. דקמני יהודה וגליל לא, בשעת חירום שנו. דיכל לומר לא נעלת לי מחאתי ששאר את שטרי (טז) ונאמי שנה יהודה וגליל דנקט. אס יש חירום גמי מעיר לעיר אפילו שמי עיריות בלאות מדינה גמי לא (טז).

מוסף תוספות

א. (עד) שייב ובי אחרונים. עיין רמב"ן. ב. שלא לתת דבריהם לשיעורם, אבל למי שהוא עמו בעיר ובי לאלתר הוה חזקה כראפרט בגמ' (מא). רשב"ש. ג. דפשיטא ליה דחזקה שלא בפניו הויא חזקה אפי' יהודה וגליל גמי. רבינו יונה.

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

לח.

עין משפט
נר מצוה

פא א מיי פ"ד מהל' מריה כ"ו ספג עיין פ"ד טו"ש ח"מ סימן רע"ו ספ"ק ט: פב ב ג מיי פ"ד מהל' טו"ש עיין ה"י יח ספג עיין לה טו"ש ח"מ סימן קמ"א פ"ד כ: פג ד מיי פ"ד מהל' ה"י ספג עיין ח"מ סימן קמ"א פ"ד כ: פד ה מיי ש"ס ה"י ד וספג עיין טו"ש ח"מ סי' קמ"א פ"ד א:

לעני רש"י

קרו"ג אוריית"ל. חרע.

רבינו גרשום

מתקף לה רבא אמאי קנה מקום האילן. לימא ליה. מוכר ללוקח לבורכמא דרישקא זבינא לך. דומיא הוא כעין שוכר אדם לחבורה ויקנה של צבע בבורכמא דרישקא מעולה שקורין אוריית"ל שלא מוכר לו כי אם הצבע עצמה ולא מקום הבורכמא הכי גמי קנה למימרי ליה כי יבש האילן אבא דחיל דבינא קל שקלא אילנך ועיקר ויל. אלא אמר רבא. משום הכי קני ליה משיפוליה ועד תהומא בבא לחזקה מחמת טענה שטותין ואמר אילן ומוקדמו מכלי והחזקתי בו שני מוקדמו ולא מוחא במוקדמו אדם: אי לבורכמא דרישקא. כלומר האילן לבדו כל זמן שלא יתייבש מאי הוה ליה למיבד מחא מועיל לו מחמתו ודא כששלמו שני חזקה עדיין לא הגיע זמן לקצור הבורכמא ועדיין ברשותו עומדת הקרקע שתחת הבורכמא וכן גמי מחא ומשום הכי לא מוחא ואמאי כשטותין הלוקח טענת חזקה אמאי הויא חזקה ומשני ודאי הויא חזקה הויא ולא מוחא דא"ג דעדיין היה לו לתפוש הקרקע לאחר ג' אפילו הכי איבעי ליה למוכר למחויי בתוך ג' שנים דלא מוכר לו כי אם האילן לבדו ודיא דלא מוחא איהו דאפסיד אנפשיה: פ"ב קא ש"ש ארצות לחזקה שצריך שיהיו המחזיק והמעמד במלכות אחת של הללו ג'. אבל היה העורר ביהודה והמחזיק בגליל אינה חזקה משום דאין שירות מצויות דלילו ולמירו ליה דהאי אחזיק בשדהו כדי שיבוא וימחה: עד שיהא עמו במדינה באותו מלכות כמו ביהודה ויהודה דשירות מצויות ומצי' למימרי ולימירי ליה ליה ויהיה דהני שירות ואי לא מוחא הוי חזקה (א) אי לא מוחא הויא דמחאה שלא בפניו הויא מחאה: אפי' ביהודה וגליל גמי (לא) הויא חזקה ואמאי קניי מתני' עד שיהא עמו במדינה:

(א) נראה דל"ל ולי לא מוחא הוי חזקה האילן דמחאה וכו'.

(ז) קני' ליה משיפוליה ועד תהומא. פירש הקונטרס שאם מת יטע אחר במקומו וקשיא לר"י דבהדיא קמני בהמוכר את הספינה (לקמן דף פא.) גבי קנה ג' אילנות דאם מתו אין לו קרקע וגרלה לר"י דלא קני מקום האילן אלא לענין שלא יוכל (ו) לחפור זה חלל מחמיו דקני ליה עד תהומא ואכתי קשיא לרשב"א מהא דתניא בהמוכר את הצית (לקמן דף עב.) כשהקדיש ג' אילנות בזה אחר זה פודה את האילנות בשווייהן ואם היה מקום האילן קדוש כלל היה לו לפדות לפי חשבון צית וזע חומר שעורים צמחים שקלים כסף דכן הוא הדין כשמתקדיש אפי' משהו קרקע עם האילן ואומר ר"י דנלאו הכי דמי דמי דנלאו דנהדעי שפיר ולרשב"א נראה דהתם כמ"ד צעין רעה מוכר לפיכך אין קדוש אפי' מקום האילן אצל נהרדעי סביר מוכר צעין יפה הוא מוכר: וא"י בורכמא דרישקא. לכן נקט בורכמא דרישקא שמתקיים בקרקע ג' שנים דהיינו שני חזקה ודך להסהומא בקרקע כמו שיכול להתקיים: אלא בדי שיהא באספמא. דעד שס יס מהלך שנה ויותר מכאן אין דרך להרחיק יותר מקרקעו ואם הרחיק יותר לא פלוג: מחאה ש"א בפניו כו'. תימא דכלל דוכתי נקט מחאה ואמאי לא נקט חזקה שלא בפניו הויא חזקה ויש לומר לפי שהטעם תלוי במחאה ולא בחזקה שאלם המחזיק בקרקעו שני חזקה אית ליה קלא שהוא חזקה ושואל על נכסיו אצל המחאה אין לה קול כל כך שאין המחזיק מחזר אס מוחה לו צעל קרקע לפיכך אין חזקתו חזקה כשאין יכול לשמוע מחמתו דמה יועיל שמיחה:

דסתם

דסתם הויא מחאה אלא צטוען פלניא גולנא הוה דללקמן [ע"ב]. "מתני' אמרינן בגמרת ארץ ישראל (פ"ג ה"ג) א"ר אלעזר אפי' שתי אכסניות כגון שלומי ונצורו והירדן מפסיק ביניהם ועומד ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חזקה עד שיהא עמו בצאותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו חורש וקוצר ומועמד ודש וזורה ובורר ולא ראהו מכנים פירות אינה חזקה עד שיראהו מכנים פירות: ב"תנ"י שלש ארצות. בארץ ישראל: לחזקה. חלוקות זו מזו לענין חזקה שלש שנים כדמפרש ואולי: הוה. צעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל והחזיק זה אדם שלש שנים בלא מחאה אינה חזקה כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמי שאין שירות מצויות מזו לזו ולא הויא מחאה צעל הקרקע מחאה שהרי אין מי שיגיד לו למחזיק שמיחה זה וזהר בשטרו דהא אין שירות מצויות הלכך כיון דלזיו יכול למחות אע"ג דלא מוחא לא הפסיד בשמיקמו והיה לו לזה המחזיק לזיזר בשטרו שהרי יודע שאין צעל הקרקע יכול למחות: עד שיהא עמו במדינה. כגון שהיה ביהודה צעיר אחת והחזיק ביהודה צעיר אחרת דכיון דשירות מצויות הוה ליה למחויי ומדלא מוחא הפסיד: א"ר יהודה לא אמרו שלש שנים כו'. לחלוק בלא ויומר דאין חלוקות לחזקה דהיה בגליל והחזיק ביהודה הויא חזקה ואפילו היה באספמא שהוא רחוק מהלך שנה מארץ ישראל והחזיק בארץ ישראל הויא חזקה שהרי לכן האריכו שני חזקה זמן מרובה של שלש שנים כדי שיעור שאם היה באספמא ואם יחזיק זה בקרקע שלו שנה ובתוך שנה ראשונה ילא הקול ילכו בשנה שניה ויודיעוהו לצעל הקרקע ולשנה שלישית יבא וימחה ובגמרא [נ"ט]. מפרש אי צעיר ר' יהודה מחאה בפניו או לא ויותר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחיק מציתו ולפי ההוה תקנו וטעמא דר' יהודה לא משום דתלת שני מיוחדר איניש בשטריה אלא כדמפרש כדי שיהא כו' וטעמא דחזקה לדידיה דלא שציק איניש דאכלוה לארעיה בלא רשותיה ואפילו שעה אחת ושחיק אלא לכן האריכו שלש שנים שפעמים היה המעמד רחוק אצל אי הו המעמד צעיר הו חזקה מיד דאמר' לקמן בפירקין [מ"א]. גמ' מאי קסבר הוה קמח. דר' יהודה: אי קסבר מחאה. שמוחה צעל הקרקע במחזיק אפי' שלא בפניו כגון ששניה דרין צעיר אחת ומיחה בפני שנים מן השוק שלא בפניו של מחזיק אפי' הכי הויא מחאה דחצרך חצרה אית ליה ושמע המחזיק דצד זה והיה לו להזהר בשטרו ומדלא הפסיד והלכך קמני עד שיהא עמו במדינה אחת דכיון ששניה במדינה אחת הויא מחאה אע"פ שאיניש צעיר אחת: אפי' יהודה וגליל גמי. היה ביהודה והחזיק בגליל מיהו מחאה: ואי קסבר לא הויא מחאה. דקמני דהיה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה: אפי' היה ביהודה והחזיק בחזקת גמי לא מיהו מחאה ואמאי קמני עד שיהא עמו במדינה: לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה. ומשום הכי קמני עד שיהא עמו במדינה. ודקשיא לך אפילו יהודה וגליל גמי מיהו מחאה מתני' בשעת חירום תיגרות יש צין יהודה וגליל ואין שירות מצויות מזו לזו ואם ימחה לא יבא הדבר לאוזניו של מחזיק שיהר בשטרו והלכך לא הויא מחאה וכיון דלא הויא מחאה חזקתו של זה גמי לא הוי חזקה דטעמא דחזקה ג' שנים קונה משום דמי' טעין ליה מחזיק אמאי לא מחית בתוך שלש ואילו הכל לא מני' למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא אינה מחאה: ומ"ש יהודה וגליל דנקט. דכיון דבשעת חירום מיירי הוה הדין לכל המלכות שיש חירום צין זו לזו והכי הוה ליה למיחני כל הארצות חלוקות לחזקה בשעת חירום. ואית דמפרשי מ"ש יהודה וגליל דנקט כיון דבשעת חירום מוקמת לה מ"ש יהודה וגליל דלא הויא חזקה אפילו יהודה ויהודה לא מיהו חזקה ואין נראה צעירי דאם כן הוה ליה למימר דלעיל אי הכי אפילו יהודה ויהודה גמי לא ועוד דהיי מתוך ר' אלא בשעת חירום שנו שיש תגרה צין המלכות אצל עיריות של מדינה ומדינה אין ציונות תגרה: הוה

מתקף לה רבא אולימא ל' בורכמא דרישקא זבינא לך עקור בורכמא דרישקא וזיל אלא אמר רבא ב"בא מחמת טענה אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי (א) ואי בורכמא דרישקא זבין ליה מאי ה"ל למעבד איבעי ליה למחויי דאי לא תימא הכי (ב) הני משכנתא דסורא דכתב בה הכי במישלם שניא אילן תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי הכי גמי דמחויי (ו) מיתקני רבנן מילתא דאתי בה לידי פסידא אלא איבעי ליה למחויי הכא גמי איבעי ליה למחויי: ב"תנ"י שלש ארצות לחזקה יהודה ועבר הירדן והגליל היה ביהודה והחזיק בגליל בגליל והחזיק ביהודה אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה (ו) אחת אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמא ויחזיק שנה (ו) ילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת: גמ' מאי קסבר ת"ק אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אפי' יהודה וגליל גמי אי קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה אפילו יהודה גמי לא א"ר אבא בר ממל אמר רב לעולם קסבר ימחה שלא בפניו הויא מחאה ומשנתנו יבשעת חירום שנו ומ"ש יהודה וגליל דנקט הא קא משמע לן דסתם צעל קרקע לפיכך אין חזקתו חזקה כשאין יכול לשמוע מחמתו דמה יועיל שמיחה:

קרקע אלא כי בורכמא דרישקא ושוב שטר היה לי ואבד דכיון דמיתה צו זה היה לו להזהר בשטרו: דאי לא תימא הכי. דמחאה כי האי גוונא לא הויא מחאה מאחר (ט) שמודה צו שאוכל עכשיו מן הקרקע מן הדין דלא הויא מחאה אלא צטוען פלניא גולנא הוה דללקמן [ע"ב]. "מתני' אמרינן בגמרת ארץ ישראל (פ"ג ה"ג) א"ר אלעזר אפי' שתי אכסניות כגון שלומי ונצורו והירדן מפסיק ביניהם ועומד ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חזקה עד שיהא עמו בצאותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו חורש וקוצר ומועמד ודש וזורה ובורר ולא ראהו מכנים פירות אינה חזקה עד שיראהו מכנים פירות: ב"תנ"י שלש ארצות. בארץ ישראל: לחזקה. חלוקות זו מזו לענין חזקה שלש שנים כדמפרש ואולי: הוה. צעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל והחזיק זה אדם שלש שנים בלא מחאה אינה חזקה כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמי שאין שירות מצויות מזו לזו ולא הויא מחאה צעל הקרקע מחאה שהרי אין מי שיגיד לו למחזיק שמיחה זה וזהר בשטרו דהא אין שירות מצויות הלכך כיון דלזיו יכול למחות אע"ג דלא מוחא לא הפסיד בשמיקמו והיה לו לזה המחזיק לזיזר בשטרו שהרי יודע שאין צעל הקרקע יכול למחות: עד שיהא עמו במדינה. כגון שהיה ביהודה צעיר אחת והחזיק ביהודה צעיר אחרת דכיון דשירות מצויות הוה ליה למחויי ומדלא מוחא הפסיד: א"ר יהודה לא אמרו שלש שנים כו'. לחלוק בלא ויומר דאין חלוקות לחזקה דהיה בגליל והחזיק ביהודה הויא חזקה ואפילו היה באספמא שהוא רחוק מהלך שנה מארץ ישראל והחזיק בארץ ישראל הויא חזקה שהרי לכן האריכו שני חזקה זמן מרובה של שלש שנים כדי שיעור שאם היה באספמא ואם יחזיק זה בקרקע שלו שנה ובתוך שנה ראשונה ילא הקול ילכו בשנה שניה ויודיעוהו לצעל הקרקע ולשנה שלישית יבא וימחה ובגמרא [נ"ט]. מפרש אי צעיר ר' יהודה מחאה בפניו או לא ויותר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחיק מציתו ולפי ההוה תקנו וטעמא דר' יהודה לא משום דתלת שני מיוחדר איניש בשטריה אלא כדמפרש כדי שיהא כו' וטעמא דחזקה לדידיה דלא שציק איניש דאכלוה לארעיה בלא רשותיה ואפילו שעה אחת ושחיק אלא לכן האריכו שלש שנים שפעמים היה המעמד רחוק אצל אי הו המעמד צעיר הו חזקה מיד דאמר' לקמן בפירקין [מ"א]. גמ' מאי קסבר הוה קמח. דר' יהודה: אי קסבר מחאה. שמוחה צעל הקרקע במחזיק אפי' שלא בפניו כגון ששניה דרין צעיר אחת ומיחה בפני שנים מן השוק שלא בפניו של מחזיק אפי' הכי הויא מחאה דחצרך חצרה אית ליה ושמע המחזיק דצד זה והיה לו להזהר בשטרו ומדלא הפסיד והלכך קמני עד שיהא עמו במדינה אחת דכיון ששניה במדינה אחת הויא מחאה אע"פ שאיניש צעיר אחת: אפי' יהודה וגליל גמי. היה ביהודה והחזיק בגליל מיהו מחאה: ואי קסבר לא הויא מחאה. דקמני דהיה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה: אפי' היה ביהודה והחזיק בחזקת גמי לא מיהו מחאה ואמאי קמני עד שיהא עמו במדינה: לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה. ומשום הכי קמני עד שיהא עמו במדינה. ודקשיא לך אפילו יהודה וגליל גמי מיהו מחאה מתני' בשעת חירום תיגרות יש צין יהודה וגליל ואין שירות מצויות מזו לזו ואם ימחה לא יבא הדבר לאוזניו של מחזיק שיהר בשטרו והלכך לא הויא מחאה וכיון דלא הויא מחאה חזקתו של זה גמי לא הוי חזקה דטעמא דחזקה ג' שנים קונה משום דמי' טעין ליה מחזיק אמאי לא מחית בתוך שלש ואילו הכל לא מני' למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא אינה מחאה: ומ"ש יהודה וגליל דנקט. דכיון דבשעת חירום מיירי הוה הדין לכל המלכות שיש חירום צין זו לזו והכי הוה ליה למיחני כל הארצות חלוקות לחזקה בשעת חירום. ואית דמפרשי מ"ש יהודה וגליל דנקט כיון דבשעת חירום מוקמת לה מ"ש יהודה וגליל דלא הויא חזקה אפילו יהודה ויהודה לא מיהו חזקה ואין נראה צעירי דאם כן הוה ליה למימר דלעיל אי הכי אפילו יהודה ויהודה גמי לא ועוד דהיי מתוך ר' אלא בשעת חירום שנו שיש תגרה צין המלכות אצל עיריות של מדינה ומדינה אין ציונות תגרה: הוה